

Täysistunto

Keskiviikko 3.6.2020 klo 14.01—16.38

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työntekijöiden lähettämistä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 71/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässäkin enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.33 **Rami Lehto ps:** Arvoisa puheenjohtaja! [Puhemies: Puhemies!] — Arvoisa puhemies! Ehdotuksella edistetään lähetettyjen työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua työehdoissa kansallisten työntekijöiden kanssa ja yritysten tasavertaista kilpailua. Lähetettyjen työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun ongelmat ovat etenkin rakennusosalalla todella yleisiä, ja arvioiden mukaan maassamme työskentelevistä lähetetyistä työntekijöistä noin kaksi kolmasosaa työskentelee rakentamiseen liittyvissä tehtävissä. Aluehallintovirasto raportoi syksyllä 2019, että joka toisen tarkastuksen yhteydessä ilmeni puutteita lähetetyn työvoiman palkkauksessa. Myös majoitusongelmat ovat yleisiä, kun lähetettyjä työntekijöitä majoitetaan kyseenalaisissa olosuhteissa. Olemme kuulleet, kuinka konteissa majoitetaan näitä työntekijöitä, ja siitäkin peritään vielä suurta vuokraa.

Aliurakointien määrät jatkavat kasvuaan, ja usein ketjuttaminen tarkoittaa sitä, että halvimman työvoiman maista työntekijöitä lähettävät yritykset voittavat kilpailutukset. Tämä tarkoittaa myös sitä, että nämä yritykset polkevat palkkoja ja työolosuhteita alaspäin myös suomalaisilta työntekijöiltä. On tärkeää, että edistetään kansallisten ja lähetettyjen työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua palkkauksessa ja työehdoissa. Tämä nostaa suomalaisen duunarin arvoa. Kun työnantajan pitää korvata matka-, majoitus- ja ruokailukustannukset Suomessa työskentelyn aikana, hän ei voi enää periä niitä palkoista.

Nykyisen esityksen tarkoitus on turvata suomalaisten yritysten kilpailukykyä niitä ulkomaalaisia yrityksiä vastaan, jotka lähettävät työntekijöitä Suomeen alihankinnan, työvoiman vuokrauksen tai yritysryhmän sisäisen siirron perusteella. Tämä on kannatettavaa, että suomalaista työntekijää arvostetaan ja hän on tasavertainen lähetetyn työntekijän kanssa. Olen tyytyväinen, että hallitus on tällaista tuomassa. Tämähän poikkeaa täysin saatavuusharkinnastakin, mitä monet hallituspuolueet kannattavat. Tässähän arvostetaan sitä suomalaista duunaria eikä sitä tulevaa duunaria.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 85/2020 vp

14.36 **Niina Malm sd:** Arvoisa puhemies! Oikein paljon kiitoksia edustaja Lehdolle puheenvuorosta. Mukava huomata, että ollaan samoilla linjoilla. Nyt käsiteltävä hallituksen esitys liittyy Euroopan parlamentin ja neuvoston lähetettyjä työntekijöitä koskevan direktiivin muutosdirektiivin implementointiin, niin kuin hän totesi. On tasa-arvon kannalta todella tärkeää, että ehdotettavilla muutoksilla esitetään lähetettyjen työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua palkkauksessa ja työehdoissa suomalaisten työntekijöiden kanssa. Tämä on molemmin puolin myös avain vaikuttaa siihen, että emme lisää kaksia työmarkkinoita Suomessa vaan pikemminkin estämme niiden syntyä. Muutokset edistäisivät myös ulkomaisten ja kotimaisten yritysten tasavertaista kilpailua. Lähetettyjen työntekijöiden työehdot määräytyvät edelleen lain ja yleissitovien työehtosopimusten mukaan, mikä on koko työelämän tasa-arvon perusta.

Nyt ehdotetuilla muutoksilla täsmennettäisiin lähetettyihin työntekijöihin sovellettavia palkkasäännöksiä säätämällä vähimmäispalkan sijasta palkasta. Tämä tukee direktiivin edellyttämää palkkakäsitteen laajaa tulkintaa. Palkkatasa-arvo ja palkkojen läpinäkyvyys ovat tavoittelemisen arvoisia asioita, jotta kukaan ei joudu hyväksikäytetyksi tai syrjityksi työssään. Ehdotuksissa on huomioitu Suomen työehtosopimusjärjestelmä ja samalla edistetty muutosdirektiivin sallimissa rajoissa ulkomaisten yritysten yhdenvertaista kohtelua suomalaisten yritysten kanssa, kun ne järjestäytyvät Suomessa tai liittyvät valtakunnallisten työmarkkinaosapuolten työehtosopimuksiin. Tämä muutos koskisi myös alihankintatilanteita ja yritysryhmän sisäisiä siirtoja. Myös minä tervehdin tätä ilolla ja lämmöllä.

Majoitusoloja koskevia laadullisia vaatimuksia sovellettaisiin jatkossa myös lähetettyihin työntekijöihin, ja siten terveydensuojelulain ja työehtosopimusten vaatimukset majoitusoloista tulisivat sovellettaviksi myös tähän ryhmään. Näin voitaisiin puuttua lähetettyjen työntekijöiden majoitusoloissa ilmenneisiin puutteisiin, kuten edustaja Lehtokin tässä totesi, ja väittäisin, että jokainen meistä on varmasti yhtä mieltä siitä, että ei kenenkään — siis ei kenenkään — kuulu nukkua parakissa rottien kanssa.

On valitettavaa, että ministeri Haatainen ei ole paikalla, mutta hallituksen neuvottelut ovat hallituksen neuvotteluja, ja ne sattuvat tähän.

14.38 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Kannatan myös tätä tehtyä lakiesitystä. Tässä nyt korona-aikana kun valiokuntien työkin toimii vähän poikkeuksellisesti, tämä on ollut jo työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa ennakkokäsittelyssä ja on ollut asiantuntijakuuleminen, ja meillä on ollut sitä kautta mahdollisuus tutustua näihin asiantuntijalausuntoihin. Kyllä siellä rakennusalan työntekijöiden lisäksi rakennusalan työnantajien ja myöskin Suomen Yrittäjien lausunto on positiivinen tälle lakiesitykselle, ja myös sille, että siinä on tämä suoja säännös eli niin sanottu ordre public -käytäntö mukana. Suomeksi sanottuna, kuten täällä ovat jo edelliset puhujat puhuneet, se tarkoittaa sitä, että kilpailuasetelma tulee tasavertaiseksi, jos ajatellaan vaikka rakennustöitä, joissa nyt pääosin on, kuten tässä taidettiin mainita, kaksi kolmasosaa kaikista lähetetyistä työntekijöistä. Kun rakennustyöt keskittyvät näihin suurimpiin kasvukeskuksiin pitkälti, niin erityisesti tämä ikään kuin oman alueen ulkopuolelta tulevan työvoiman tarve kohdistuu esimerkiksi pääkaupunkiseudulle, Tampereelle ja joihinkin muihin kasvukeskuksiin, ja silloin on tietysti olennaista, että kun suomalainen tarjoaja voi tuoda vaikka Pohjanmaalta tai Pirkanmaalta tai Satakunnasta tai Savosta tai mistä hyvänsä työntekijöitä esimerkiksi Helsingin rakennustyömaille ja heillä on omat työehtosopimusmääräyksensä päivärahoista ja muista järjestelmis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 85/2020 vp

tä, niin olisi epäreilua kilpailua, kuten lausunnoissa hyvin todetaan, jos sitten nämä vastaavat säännökset eivät sitoisi sitä, joka tuo tänne Romaniasta tai Bulgariasta työvoimaa.

Kokoomus ei sinänsä vastusta missään nimessä ulkomaista työvoimaa, vaan pidämme sitä välttämättömänä muun muassa rakennusalalla, mutta emme nyt emmekä koskaan ole kannattaneet sitä, että ulkomaalaista työvoimaa tuodaan polkemaan kotimaisia työehtoja. Siitä ei ole kyse. Sen takia järjestelmän pitää olla sellainen, että se on tasapuolinen. Nyt varsinkin tässä työllisyystilanteessa, missä me nyt olemme, on hyvinkin todennäköistä, että kun väistämättä mennään kohti lamaa, osassa Suomea rakennusalan työt ovat hyvin vähissä jatkossa mutta todennäköisesti pääkaupunkiseudulla, muutamissa muissa kasvukeskuksissa ja myöskin tietyissä lomakeskuksissa niitä on, ja silloin on tärkeää, että kannustin toimii siinä, että myös Suomen sisältä kannattaa lähteä niitä töitä tekemään, ja sitä kautta pidetään työllisyyttä yllä. Sitten sen lisäksi, mihin kotimaista työvoimaa ei yksinkertaisesti riitä, otetaan reiluilla pelisäännöillä ulkomaista työvoimaa.

14.41 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Yhdyn näihin edellisiin kehujiin näissä asioissa. Tämä on hyvä muutos nimenomaan koskien näitä vierasperäisiä työntekijöitä ja sillä tavalla vie eteenpäin tasa-arvoista kilpailutilannetta ja parantaa suomalaisten yritysten mahdollisuutta olla näillä rakennusmarkkinoilla.

Minä kävin aamulla juttelemassa tästä asiasta tuolla Rakennusliitossa, ja siellä tuli semmoisia yllättäviä ja hälyttäviäkin juttuja esille esimerkiksi tämmöisistä alihankintaketjuista, kuinka huonosti niitä on pystytty valvomaan ja että ne eivät toimi riittävällä tasolla. Siihen nähden me tarvitsemme myös riittävät valvontaresurssit siihen, että toimitaan työehtojen ja majoitusasioitten osalta sillä tavalla, että ne ovat kunnolliset, hyvät ja laadukkaat ja päivärahat tulevat oikealla tavalla maksettua. Tähän tarvitaan varmasti lisää resursseja. Tuli esimerkkejä jopa siitä, että saattaa olla uzbekistanilaisia työntekijöitä, rakennusmiehiä, samassa parakissa kymmenen yöpymässä pienissä ahtaissa tiloissa. Näin korona-aikana, jos siellä joku pärskähtää sen koronan liikkeelle, niin kukaan ei valvo sitä, mihinkä se menee. He vain pyörivät siellä työmailla ja ovat töissä, ja tavallaan on vaarana, että tämän taudin leviäminenkin lähtee sitä kautta uudelleen eteenpäin menemään.

Sinänsä koko tämä lakiehdotus on hyvä, mutta se valvonta minua huolestuttaa eniten. Tähän valvontaan pitää myös saada satsauksia, niin että meillä toimivat nämä järjestelmät kunnolla.

14.43 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Täällä varmaan kollegatkin ovat pahoitelleet sitä, että ministeri ei pysty olemaan paikalla, koska tämä on kyllä tärkeä parannus lähetettyjen työntekijöitten direktiivistä johdettuun suomalaiseen lainsäädäntöön ja siinä mielessä tärkeä, ja voisi sanoa, että tämä on suomalaisen yrittäjän paras puolustus, että meillä pystytään varmistamaan se, että työehtoja ja palkkoja ei pystytä lähettämisen tai vuokratyön kautta polkemaan. Täällä joku kollegoista totesi, että nyt pitää noudattaa samoja palkkasäännöksiä. Kyllä niitä itse asiassa tähänkin mennessä on pitänyt noudattaa, mutta nyt tässä tehdään kyllä selkeästi tämmöinen täsmentäminen.

Sitten erityisesti näihin majoitusoloihin liittyvää: Siinä direktiivissä ei lähdetty Euroopan laajuisesti tarkentamaan niitä majoitusoloja. Muistan, kun Euroopan parlamentissa istuin meppinä, kun sitä siellä käsiteltiin ja olin oman EPP-ryhmäni raportoiija siinä, niin silloin todettiin, että aika vaikea on lähteä Euroopan laajuisesti laittamaan tiettyjä standarde-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 85/2020 vp

ja. Meillä Suomessahan löytyy lainsäädännöstä standardit, ja nyt niitä sitten laajennetaan tässä koskemaan myöskin lähetettyjä työntekijöitä, mikä on sinällensä erittäin hyvä.

Tässä edustaja Semi nostikin esille just tämän valvonnan ja tietojenvaihdon tärkeyden. Tämä on yksi keskeisimmistä asioista, koska muutenhan nämä jäävät kuolleiksi pykäliksi, jos ei pystytä valvomaan. Se asia, mitä täältä Suomesta päin vietiin sinne direktiiviin, oli se, että meillä rakennustyömailla on nykyään pakollisena tämä tunnustekortti, josta nähdään henkilöllisyys. Tämä oli sellainen, mikä meiltä voitiin viedä muuallepäin hyvänä käytänteenä, jota kannattaa ottaa käyttöön muuallakin, jotta tiedetään, että ne ihmiset ovat oikeasti niitä, jotka siellä palkkalistoissa näkyvät.

Tässä on hyvä kiinnittää huomiota siihen, että lähettämisen ennakoilmoitukseen esitetään tehtäväksi just näitä sisällöllisiä muutoksia ja tiedonantovelvollisuutta laajennetaan koskemaan kaikkia lähetettäviä työntekijöitä. Tämä on siinä mielessä tärkeää, että pystymme varmistumaan, että ne ihmiset ovat niitä, joita pitäisi olla, ja toisaalta sitten kun maitten viranomaiset tarkastavat sitä, että on maksettu palkkaa, niin siitä, että sitten jossakin maassa on maksettu myöskin ne sosiaalikulut. Se, miksi lähettämisen kautta saatetaan saada tällä hetkellä halvempaa työvoimaa, johtuu kuitenkin siitä, että näitten sosiaalielikkä sivukulujen kohdaltahan on kyseessä lähettävän maan lainsäädäntö, ja jos siellä on hyvin matalat tasot, niin silloin tietysti on mahdollisuus saada sitä kautta kustannushyötyä, mutta me emme pysty tietämään, onko niitäkään maksettu, jos emme pysty tätä tietojenvaihtoa tekemään näitten maitten viranomaisten välillä.

Tässä yhteydessä nostaisin esille vielä sen asian, joka nyt ei varsinaisesti lähetettyihin liity, että Suomeenkin työntekijöitä on houkuteltu myös sillä, että on sanottu, että on mahdollisuus päästä tietyn ajan kuluttua suomalaisen sosiaaliturvan piiriin ja esimerkiksi perheille lapsilisät saada Suomesta.

Arvoisa puhemies! Me tiedämme, että me tarvitsemme Suomessa [Puhemies koputtaa] myöskin ulkomailta tulevaa työvoimaa, mutta sen ehdoton edellytys on se, että missään tapauksessa työehtoja eikä myöskään palkkoja poljeta vaan ollaan samalla viivalla suomalaisten yrittäjien kanssa.

14.46 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Olisi ollut hienoa, että ministeri olisi ollut täällä lähetekeskustelussa tätä esittelemässä. Mutta olen tietoinen siitä, että ministeri on valtioneuvoston neuvotteluissa, ja jos tällaista lainsäädäntöä tulee, niin kovasti suon, että ministeri on edelleen tekemässä hallituksen riveissä erinomaista lainsäädäntövalmistelutyötä, ja siinä mielessä on oikeinkin hyvä asia näinpäin.

Kuten tässä hyvin yksituumaisesti on tuotu esille, tämä on tärkeä kysymys erityisesti rakennusalan työnantajille mutta totta kai myös suomalaiselle rakennusmiehelle, jota tämä kaikkein eniten koskee. Surullisena voi todeta, että EK on tätä vastustanut, samalla Teknologiateollisuus siellä. Minä ymmärrän jollakin lailla EK:ta, kun se kuitenkin edustaa enemmän sitä kuin isojen pörssiyhtiöiden näkemystä, että mistä säästötoimia vain pystyttäisiin aikaan saamaan alihankintaketjussa, niin se on vain pörssiyhtiön omistajan pussiin virtaavaa rahaa. Mutta ilahduttavaa on, että me täällä yli puoluerajojen näemme tämän tilanteen, mikä tässä on ollut tapetilla. Eli kun näkee, että SAK, STTK, Akava, Rakennusliitto sekä Rakennusteollisuus ja Suomen Yrittäjät ovat tämän esityksen takana, niin se on erityisen hyvä.

Edustajat Semi ja Essayah toivat esille tämän valvontaresurssin. Meidän varmasti pitää myös ruveta pohtimaan, kuinka me kehitämme omia valvontajärjestelmiämme. Jos se on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 85/2020 vp

jalkajuoksua ja paikalla olemista, niin tästä tulee niin kallis ja byrokraattinen järjestelmä, että meidän pitää pystyä virtaviivaistamaan meidän omaa valvontajärjestelmäämme ja tehdä myös sinne se dataloikka. Me tiedämme, että palkanmaksua voidaan katsoa tilinauhalla ja todeta, että kyllä, henkilö, lähetetty työntekijä, on saanut täällä työehtosopimuksen mukaista palkkaa, mutta kun samaan aikaan sitten, niin kuin tässä on tuotu esille, käytänteet majoituskustannusten osalta ovat sellaiset, että on kymmenen henkeä yksiössä ja jokainen maksaa 500 euroa kuukaudessa vuokraa, niin siinäpä se sitten onkin näitten osalta. Ja nyt kun nämä majoituskustannukset tässäkin ovat tulleet esille, niin että niiden pitää tämän esityksen mukaisesti jatkossa mennä, niin se on erityisen tärkeä asia.

Pidän tätä esitystä erinomaisena, ja toivotaan, että näin korona-aikoina tämänkaltaisia kehittäviä asioita tuodaan edelleen.

14.50 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin tervetullut hallituksen esitys. Itse hieman ihmettelin, että kun näin koronan aikaan on sovittu, että tuodaan vain sitä koskevia lakiesityksiä kiireellisenä, niin miksi tämä olisi kiireellinen. Mutta kun katsoin noita päivämääriä, niin ymmärsin kyllä, miksi. Tämä Euroopan unionin direktiivi on tullut voimaan jo 23. kesäkuuta 2018, ja tämä on pantava jäsenmaissa täytäntöön 30.7.2020 mennessä. Eli meillä on ollut kaksi vuotta aikaa, ja vasta nytten tämä tuodaan eduskuntaan. Oletan, että tämä oltaisiin voitu tuoda paljon aikaisemminkin.

Perussuomalaiset ovat pitkään kritisoineet halpatyövoiman tuontia Suomeen, koska se kilpailee suomalaisten kanssa samoista työpaikoista ja polkee palkkatasoa. Tämä esitys nytten poistaa tämän epäkohdan — en tiedä, poistaako kokonaan, mutta ainakin suurelta osin, mikäli valvonta pelaa. Näitä lähetettyjä työntekijöitä oli Suomessa vuonna 2019 yhteensä noin 23 000 henkilöä, eli henkilöitä, joilla oli niin sanottu A1-todistus; he tulivat meille töihin toisesta EU-maasta, ja suurimmat maat olivat Viro ja Puola. Erittäin tervetullut esitys, hieno homma. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.